

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá pojmem krajní nouze a nutné obrany a právními důsledky překročení jejich zákonných mezí. Jedná se o dvě z okolností vylučujících protiprávnost, které český trestní zákoník rozeznává. Jejich smysl je v umožnění občanům beztrestné užití svépomoci na ochranu svých práv a oprávněných zájmů před útokem či jiným nebezpečím v případech, kdy tuto ochranu nelze zajistit státní mocí. Pokud k výkonu svépomoci dochází v určitých přijatelných mezích, které stanoví zákon, lze takové jednání považovat za společensky prospěšné a nelze pro něj občany postihovat. Trestní odpovědnost se vyvozuje v případech, kdy dojde k překročení těchto mezí, avšak i tehdy je na místě uplatnit vůči pachateli takového trestného činu určitý privilegovaný přístup. Tato práce si klade za úkol posoudit smysl a efektivitu fungování těchto institutů ve společnosti a případně navrhnout v tomto směru změnu. Po stručném úvodu práce pojednává o pojmu protiprávnosti jakožto znaku trestného činu a obecně o okolnostech tuto protiprávnost vylučujících. V závěru této kapitoly je připojena i krátká úvaha ohledně možných a vhodných změn právní úpravy v této oblasti. V následující kapitole třetí je v její první části vyložen smysl a stručně vývoj institutů krajní nouze a nutné obrany, ve druhé části se pak autor zaměřuje na výskyt předmětných institutů v ostatních oblastech právního řádu, konkrétně v ústavním pořádku ČR a Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, ve správním (přestupkovém) právu a v právu občanském, a to jak z pohledu starého, tak i nového občanského zákoníku. Čtvrtá kapitola je pak zaměřena nejprve na vymezení jednotlivých podmínek krajní nouze a jejich rozbor z hlediska zákonných ustanovení, nauky a judikatury. V této souvislosti je také vymezen pojem překročení mezí krajní nouze a jsou popsány situace, za kterých k němu dochází. Následující pátá kapitola, zaměřená na institut nutné obrany, je koncipována obdobně jako kapitola předchozí. Nejprve jsou vymezeny podmínky tohoto institutu a navazuje výklad o překročení jednotlivých podmínek. Tyto části uvedených kapitol je přitom vždy třeba vnímat a chápat jako celek, neboť spolu nerozlučně souvisí. Šestá kapitola se zaměřuje na rozbor jednotlivých možných právních důsledků překročení mezí krajní nouze a nutné obrany. Tyto jsou přitom vyloženy společně pro oba instituty, neboť i možnosti a postup při

jejich uplatnění jsou v zásadě shodné. Následně autor hodnotí úpravu právních důsledků z pohledu její dostatečnosti a uvádí některé návrhy na její změnu. V poslední kapitole, která představuje určitý exkurs, jsou posuzovány některé problematické otázky, které vyvstávají v souvislosti s uplatňováním nutné obrany. Konkrétně jde o přípustnost automatických obranných zařízení, problematiku vzájemného napadení a rvačky a použitelnost nutné obrany proti úkonům úředních osob. Účelem této kapitoly je upozornit na některé nedostatky, které v souvislosti s těmito otázkami existují v právní úpravě či v trestní praxi, popřípadě uvést některé návrhy na možnou změnu. Diplomová práce vychází ze stavu k 30. 6. 2013.